

НАЦІОНАЛЬНА ТА РЕГІОНАЛЬНА ЗНАЧУЩІСТЬ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ АНТРОПОНІМІВ У РОМАНІ ВОЛОДИМИРА ЛИСА «СТОЛІТТЯ ЯКОВА»

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.

Випуск 1 (41).

УДК 811.161.2'373.2 423

DOI: 10.24144/2663-6840/2019.1(41).33–37

Вегеш А. Національна та регіональна значущість літературно-художніх антропонімів у романі Володимира Лиса «Століття Якова»; 14 стор.; кількість бібліографічних джерел – 8; мова українська.

Анотація. Статтю присвячено дослідженню літературно-художніх антропонімів з національною та регіональною значущістю, що функціонують у романі Володимира Лиса «Століття Якова». Подається опис найменувань персонажів, визначається їх інформаційний потенціал, роль у сюжетному розгортанні. З'ясовано, що джерелом творення назв персонажів є традиційна українська антропонімія. Доведено, що літературно-художні антропоніми у романі відзначаються детальністю, кількісним та структурним багатством, а це проявляється у відтворенні типових загальнонаціональних рис української антропонімії та її регіональних особливостей.

Ключові слова: андронім, апелятив, літературно-художній антропонім, прізвисько, регіональні особливості, розмовний варіант.

Постановка проблеми. На твори відомого українського письменника Володимира Лиса написано багато рецензій, статей, відгуків. Маємо статті різного плану, мовознавчого в тому числі. Але функціонування власних назв у творах письменника ще не було предметом дослідження.

Важливим об'єктом наукових досліджень сьогодні є літературно-художні антропоніми, що входять до ономастичного простору художнього твору. Саме в літературно-художній антропонім автор укладає величезний характеристичний потенціал, нанизує численними аналогіями, символічністю, конотаціями.

Актуальність нашого дослідження зумовлена тим, що у сучасному мовознавстві ще недостатньо вивчено потенційні можливості літературно-художніх антропонімів прозових текстів відомих авторів. Тому, на наше переконання, вивчення власного імені героя потребує особливої уваги, а ґрунтовний аналіз літературно-художніх антропонімів роману В. Лиса «Століття Якова» відкриває можливості для подальших узагальнень у царині відповідної лінгвостилістичної проблематики.

Аналіз досліджень. Українська літературна ономастика поповнилася значною кількістю праць, присвячених дослідженню функціонально-стилістичних особливостей літературно-художніх антропонімів творів українських письменників, що відобразилося в дисертаційних роботах та величезній кількості наукових статей (Е. Боева, Н. Бербер, Т. Гриценко, Л. Зеленко, Л. Кричун, О. Лавер, Н. Лісняк, Г. Лукаш, М. Максимюк, Л. Масенко, М. Мельник, С. Панцьо, Л. Сколоздра, І. Скорук, А. Соколова, Г. Шотова-Ніколенко та ін.). Проте власні назви творів В. Лиса залишаються спорадично вивченим явищем.

Метою нашої статті є дослідження національно та регіонально значущих літературно-художніх антропонімів, що функціонують у романі відомого українського письменника Володимира Лиса; наше

завдання – описати літературно-художні антропоніми, в основі яких відчитується національна та регіональна значущість, з'ясувати енциклопедичне та смислове навантаження літературно-художніх антропонімів, їх функціонування у творі.

Виклад основного матеріалу. Роман «Століття Якова» «тяжіє не лише до відтворення історичних реалій, але й до філософсько-естетичного осмислення дійсності та її глибинного художнього осмислення. ...Художній доробок митця вражає читацький загал майстерністю та масштабністю оповіді, багатоманітням інтелектуальних, філософських, морально-естетичних, соціальних оцінок і своєрідним баченням ролі особистості в становленні історії всієї держави» [2]. Без сумніву, роль особистостей є важливою ланкою у розкритті сюжету, але ми вже не раз переконувалися, що імена героїв є вузликami, «генами» сюжету. Спробуємо це довести, досліджуючи літературні антропоніми з роману «Століття Якова».

Те, що у назві твору фігурує ім'я головного героя, уже є важливим. Адже ми знаємо, що назва твору, як писав Ю. Карпенко, є «найголовнішою власною назвою, центром його ономастичного простору» [5, с. 260]. Заголовок «містить інформаційний зміст» і «оцінний момент», що загалом «працює на тему, ідею, художній вимисел», тобто на авторський задум [4, с. 218].

«Століття Якова» В. Лиса – роман про сто років життя головного героя. Він пережив дві світові війни, колективізацію, соціалізм, виживає у Незалежній Україні. Народився, працював, воював у різних державах на практично одній території. Його історія – це історія України ХХ століття.

Роман викликав жвавий інтерес, але нашу увагу привернули назви персонажів роману. Ми знаємо, що у власних назвах героїв закодована значна інформація, і кожен автор намагається вкласти у літературно-художній антропонім такий заряд, щоб образ і наймення співпрацювали, доповнюва-

ли один одного. У художньому творі літературно-художні антропоніми активізують свої приховані семантичні можливості, сугестивні особливості, втілюють авторське світобачення, виражають погляди автора, функціонують у тексті як особливі метонімії, антономазії тощо [7, с. 159].

Звичайний читач слідкує за сюжетною лінією, читача-ономаста цікавлять назви людей, географічні назви тощо. Чому автор саме так назвав свого персонажа? Чи закладений якийсь інформаційний зміст у ту чи іншу назву? На перший погляд видається, що назви просто ідентифікують персонажів, але коли починаєш вдивлятися в етимологію антропоніма, яку роль назва виконує посторінково, розумієш, що це не просто номінація. Тому читач-науковець прочитає твір кілька разів, по краплинках збирає ту інформацію, яка б могла розкрити хоч якусь частинку закладеного у літературно-художньому антропонімі.

В. Лис назвав свого героя звичайним християнським іменем Яків, котре походить з давньоєврейської мови і означає «п'ята», «він іде слідом» [8, с. 413]. У християнському світі це ім'я було відоме як апостольське. Апостол Яків вшановується всіма християнськими церквами як святий-великомученик. Головний герой Яків Мех прожив нелегке життя, пройшов через багато випробувань, тому асоціацію з біблійним великомучеником, на наш погляд, не варто відкидати.

Ми зафіксували велику кількість назв головного героя. Отримувач він їх у різних ситуаціях, на різних етапах свого життя. Хочемо відзначити надзвичайну розмаїтість зменшено-пестливих форм власного особового імені Яків: *Якубик, Ясик, Ясь, Ясько, Ясьо, Яшко, Яша*. У дитинстві героя кликали Яшком, мама називала Яшею, Яшком та Ясем («Він, малий Яшко, почув, як із-за хліва, од вітру вертався» [6, с. 21]; «Яшку! Ясю! Спинися! ...Ясю! Кричала мати так розпачливо, ніби він вже когось убивав чи цілився в неї саму» [6, с. 39]; «Що з тобою, Яшю? – Мама схарпудилася не на жарт, взяла його голову в свої руки, заглянула в очі» [6, с. 24]). Для коханої Улянки він буде Ясиком, Ясичком, Яськом («Та що ти надумав таке собі, Ясю? – Улянка аж ніжкою тупнула, руки в боки взяла – геть доросла» [6, с. 24]; «Ти не розумієш, Ясику... Я хочу бути твоею зара...» [6, с. 26]; «Ой, Яську, нащо то тобі... Ти мене люби ліпше» [6, с. 31]; «Ну, прощаймося, Ясичку...» [6, с. 225]). Полька Зося називає його Якубом, Якубеком («Чого ж ви стоїте, пане Якуб, сказала далі, так-так, хай іде, я у вас, не дивуйтеся, збираюся довго гостювати» [6, с. 109]; «Ходімо до лісу, Якубеку, – сказала раптом Зося» [6, с. 228]).

Повним офіційним іменем називають його на службі («...улан особливого кавалерійського полку Війська Польського Другої Жечі Посполитої рядовий Яків Мех» [6, с. 67]; «От би запрягнувся Яків, що у ті миттєвості не тільки почувється, а й є тож саме справжнім паном. Пан Якуб Мех! Гех!» [6, с. 69]). Соціальної значущості набуває власна назва завдяки апелятиву пан, а вигук «гех» лиш підкреслює силу звучання літературно-художнього антропоніма і вдале римування: мех – гех. Повним

іменем називає автор героя у зрілому віці. Апелятив при цьому вказує на об'єктно-вікові характеристики персонажа: старий Яків, дід Яків, дідусь Яків.

Тричленну форму називання (прізвище + ім'я + ім'я по батькові) також фіксуємо на сторінках роману. Так Якова називають у лавах червоної армії («Рядовий Мех Яков Платонович – вот он, – каже їхня медсестра, котра супроводжує цю жінку сержанта» [6, с. 213]). Таке називання не було характерним для Волині, як і звертання за іменем та іменем по батькові: Яків Платонович. Не випадково, що так звертаються не місцеві: лікарі, вчителі («Хоча серце у вас, Якове Платоновичу, сказала, як у молодого» [6, с. 175]).

Наркоманка Альона називає Якова, використовуючи свій набір апелятивів: дед («Дед, сделай же что-то...» [6, с. 18]); дедуля («Ладушки, дедуля, черт с тобой...» [6, с. 21]); колдун («Колдун ти, наверное, а, дед...» [6, с. 20]); ковбой, мачо («Ковбой, мачо... Яків не знав тих чудернацьких слів» [6, с. 26]); дідусю мій любий.

Прізвище Мех – українське прізвище, що поширене на Волині.

Є у головного героя прізвисько Цвіркун. Воно передається із роду в рід. Автор дає пояснення, чому саме так називають Мехів люди у Загорянах: «Не раз цю зустріч і розмову пригадував Платон Мех, по-вуличному Цвіркун. Авжеж, чогось Цвіркунами їх прозивали. Мати казала, співаючий рід був, хоть і бідний» [6, с. 36]. «Серед страшною кривавиці стоїть він, простий, тико й того що трохи грамотний поліщук Яків Мех, по-вуличному Цвіркун» [6, с. 140]. Як бачимо, так називали батька, так називають Якова та й жіночу половину теж. За тлумачним словником дізнаємося, що цвіркун – «комаха підряду прямокрилих, яка під тертям крил створює тріскучі звуки // польова комаха цієї родини; коник» [3, с. 1579]. Цвіркун дуже часто сюрчить у хаті Якова. Він його називає «цвіркуниськом», «запізнлим гостем», «не спальником осіннім», «заразою малою». («Тут йому прийшла химерна думка – вони ж обоє цвіркуни. Бо ж те прізвисько перейшло не знати чого. Покійний батько казав, що його прабабусю, яка рота не закривала, і балачки нестримні вела, і в хорі церковному співала, Цвіркунихою прозвали. Так і повелось. А тепер і Ольку так позаочі кличуть, сам чув – Цвіркуниха. І Зося так, бувало, прозивали – тая полька-Цвіркуниха. Полька Цвіркунова» [6, с. 176]). І тепер, на старість літ, Яків усе частіше слухає цвіркуна. От так і живуть комаха-цвіркун та людина-Цвіркун. («Цвіркунисько, якого він наслухався довгими безсонними ночами. Доки зима не прийшла. Невідомо, який цвіркун із роду цвіркунів, що жили споконвіку в хаті, хазяїв якої тож прозвали Цвіркунами» [6, с. 235]). Іноді Яків веде розмову з цвіркуном, вони розуміють один одного («Зате знов озивається цвіркун. ... Чого тобі? ...Цвіркун, наче почувши його, замовкає» [6, с. 180]). У селі люди тільки так називають Якова: Яшко Платонів, Цвіркунів син.

Важливу роль у житті Якова Меха відігравали жінки. Наділяє автор жіночу половину звичайними християнськими іменами. Ми зафіксували велику

кількість розмовних варіантів імен, деякі мають регіональні особливості. Перше кохання Якова – сусідська дівчина Уляна. Ми виділили різні неофіційні форми найменувань: *Улянка, Уляся, Уляська*, які містять додаткові емоційно-експресивні конотації. Роль онімів змінюється залежно від характеру мовної ситуації. Яків називає героїню Улянкою, Улясею і в дитинстві, і у зрілому віці. («*І мала та ялинка ймення Улянка*» [6, с. 56]). Уляською її називає Зося («*Тая дівка, тая Уляська, була твоєю коханкою?*» [6, с. 135]).

Дружину Якова Зося, польку за національність, автор іменує цілою низкою розмовних варіантів: *Зося, Зосенька, Зосечка, Зоська, Зоф'я*. Вибір того чи іншого варіанта залежить насамперед від ситуації, думок Якова, подій тощо. Яків закохався у Зося, як і у саме її ім'я («*Одна з них була Зося. Прекрасна Зося з розпущеним, чорним, як вороняче крило волоссям!*» [6, с. 76]; «*Зоська, Зося, Зосечка. Тоді в тому Тарнуві, скільки ж разів вони кохалися!*» [6, с. 95]). Польська шляхтянка Зоф'я М'ялковська була мудрою жінкою, не випадково у тексті роману розкривається первісне значення імені Зося (Софія), що у перекладі з грецької мови означає «мудрість» [8, с. 344]. Солтис пропонував їй роботу діловода, бухгалтера, учителя. Вона не один раз приймала правильні рішення для себе, Якова, загорянців. Автор наділяє Зося цілою низкою апелювативів, які також характеризують героїню: *панянка, шляхтянка, пані-пава, шльондра, бабалоук, курвочка, вертихвістка, вар'ятка, розлючена тигриця* («*Зося? Дешева шльондра чи шляхтянка, що стоїть із гордою поставою голови перед ним, хлопцем з Полісся?!*» [6, с. 81]; «*Ця панянка була сама краса і заба...*» [6, с. 98]).

Імена інших жінок теж характерні для цієї місцевості: *Неоліна (Нілка), Ганна (Гандзя, Ганя, Ганнуся, Ганка, Ганька)*. Символічним є те, що всіх жінок герой порівнює з птахами. Улянка для нього була пташеням («*Пташеня мале горнулося до нього*» [6, с. 32]). Зося мала погляд птаха («*Зося дивилася на нього своїми прекрасними зеленкуватими очима з поволокою, в тих очах, він добре бачив, сидів птах відчаю. Відчаю, але й зневаги*» [6, с. 98]). Гандзя походила з бідної сім'ї Совиків, «як по вуличному їх називали», тому Яків подумки охрестив її совеням («*Не міг із цим совеням поруч мовчки йти*» [6, с. 105]). Оленку Яків називає дівчиною-метеликом, птахою («*Бо вона, ця дівка, як наполохана пташка, що звідкілясь прилетіла налякана, мовби з пазурів шуліки вирвана...*» [6, с. 71]; «*Пташа, що вирвалося з силків*» [6, с. 79]; «*...дівчина дивилася очима, в яких, здавалося, от-от з'явиться зозуля...*» [6, с. 92]). Але разом з тим, героїням властиве і кошаче: Уляся з пташки перетворювалася на кішку («*Зирнув ув очі, що кошачими, геть кошачими теї миті були*» [6, с. 106]); шляхтянка Зося вдивляється «зеленими, кольору нестиглої сливи, майже кошачими очиськами у темряву...» [6, с. 129]; Гандзя «через місяць вже й притулилася перед прощанням лагідним маленьким кошениям» [6, с. 105]; Оленка «на кішку, що от-от пазурики випустить, схожа» [6, с. 71]. Від-

чутне вдале поєднання птаха (повітряна стихія) та хижака (приземленість), як натяк на те, як треба виживати в складних умовах.

Низкою розмовних варіантів наділена і Олена. Дівчина називає себе Альоною, але для діда Якова вона стає Альоною-Оленкою («*Тією плямою й була Оленка, Оляна, Ольона, Альона*» [6, с. 15]). Ім'я Олена у перекладі з грецької мови означає «світло», «ссяйво», «полум'я смолоскипа» – світла, осяйна» [8, с. 265]. Олена була наркоманкою, Яків допоміг їй вийти з темряви на світло, вона відродилася. Для Якова вона також асоціюється з теплом, світлом: «*Я найбільше шукав у тумані Оленку...*» [6, с. 228]. Тому первісне значення імені спрацювало. Старий Яків називає Оленку і низкою апелювативів, які неабияк характеризують героїню: *довгаста барвиста пляма, дівчина-пляма, наркоманка, дівчина-пото-рочя, дівка, сявка-приблуда, приблуда-наркота, дівчисько, політок підраний, дівчина-метелик*. Ольга називає її *почварою, почварущем*.

У романі надзвичайно багато літературно-художніх антропонімів заднього плану. Вони є найменуваннями другорядних осіб, епізодичних. Усіх їх зараховуємо до національно значущих, бо це є оніми, що характерні для Волині різних років ХХ ст. Деякі з них мають особливі діалектні риси, що є характерними для називання поліщуків, і засобом творення українського регіонального колориту.

Відомий ономаст Любомир Белей писав: «Національне та регіональне в літературно-художній антропонімії проявляється на двох рівнях: в одних випадках літературно-художні антропоніми служать мовностилістичним засобом національної чи регіональної ідентифікації персонажа або ж створюють певний національний чи регіональний колорит; в інших – служать засобом констатації певного рівня національної свідомості персонажа, що може супроводжуватися й авторською оцінкою» [1, с. 34].

Серед жіночих імен маємо літературні та розмовні варіанти: *Вікторія (Віка), Катька, Лариса (Леся), Лілька, Людка, Мотруна (Мотрунка), Настя, Олика (Олька), Павлина, Параска (Парасочка), Поліна, Рітка, Софійка, Танька (Тетянка), Устиночка, Харитина, Явронька, Якилина, Ярина*.

Серед чоловічих: *Артем, Богданко, Валік (Валько), Гаврилко, Гандрій, Генік (Женік), Зенько, Іван (Іванко), Ігор, Карпо, Колька, Ростислав, Славик (Ярчик), Терешко, Тимофій (Тимко, Тиміш), Тодось, Толик, Трохим, Федот*.

Ми зафіксували велику кількість двочленних форм (прізвище + ім'я). Прізвища також характерні для зображуваного регіону: *Тиміш Глуцук, Степан Гаркавий, Потап Ярчук, Семен Семенаха, Іван Лупиний, Лукаш Несміян, Федько Бутмерець, Пилип Грімотун, Павло Рукатий, Йосип Ващук, Грицько Костюк, Антон Тимоньчук, Явтух Гупалівський*.

Для подій радянського періоду характерне називання людей за іменем та іменем по батькові. Таких літературно-художніх антропонімів маємо кілька: *Яків Платонович*, лікар *Вікторія Семенівна*, партійний секретар *Іван Пахомович*.

Є також тричленні форми: *Мех Яків Платонович, Глущик Тимофій Єгорович, Краліщук Олена Віталіївна*.

Серед усього розмаїття літературно-художніх антропонімів виділяються андронімні утворення. Орієнтуючись на традиційну українську народно-розмовну антропонімію, письменник використовує називання жінки іменем чи прізвищем чоловіка. У лінгвістичній літературі подібні утворення називають андронімами. Такі літературно-художні антропоніми виконують характеристичну функцію, оскільки їм притаманна об'єктно-вікова значущість.

Здебільшого це андронімні моделі з суфіксами на -их-а: *Герасимиха, Гришиха, Лененчиха, Лециуниха, Ликериха, Павлючиха, Песиха, Федотиха*. Такі відандронімні утворення мають загальноукраїнський ареал поширення. Фіксували ми їх у творах М. Матіос, І. Чендея, О. Ульяненка, у прозі українських письменників Румунії та ін. Відандронімні літературно-художні антропоніми відзначаються структурною різноманітністю та специфікою їх функціонування у традиційному антропоніміконі українців Волині.

Ми зафіксували цілу низку літературно-художніх антропонімів, утворених від імені, прізвища, прізвиська чи професії батька, чоловіка з суфіксами: -ов-а: *Настя Троцьова, Василина Явтухова, Ганнуся Совикова, Катька Грильова, Мотруна Гилькова*, а також на -ка: баба *Гапличка*. Жіночі утворення з суфіксами -ова (-ева) поширені не тільки в українській, а є в усіх слов'янських мовах.

Нашу увагу привернули двочленні формули ім'я + ім'я з ознаками приналежності: *Петро Варчин, Валік Тарасів*; ім'я + прізвище з присвійноприкметниковими суфіксами -ів, -ин, -овий: *Василь Тарасюків, Гнат Сердюків, Петруньо Луцьків, Данько Плющів, Пилип Сукотьків, Іван Тарутин, Митько Лавриковий, Василь Гараськовий*. Ці суфікси належать до основних словотворчих засобів вираження родинної належності.

Прізвисько у романі небагато, крім прізвиська головного героя Цвіркун, ми натрапили на прізвисько *Вергун* (Вергуни). Так називали сусідів Якова («*Тиміш Вергун, Тимко, Тимофій Глущук не був ані банькатим, ані витрішкуватим...*» [6, с. 24].

ЛІТЕРАТУРА

- Белей Л. О. Функціонально-стилістичні можливості української літературно-художньої антропонімії ХІХ – ХХ ст. Ужгород: Патент, 1995. 120 с.
- Біленко Т. Г. Літературно-художня інтерпретація концепції людини й історії в романі Володимира Лиса «Століття Якова». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2018. Вип. 32 (1). С. 8 – 11. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32\(1_4\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32(1_4))
- Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
- Карпенко Ю. А. Специфика имени собственного в художественной литературе. *Літературна ономастика: зб. статей*. Одеса: Астропринт, 2008. С. 205 – 220.
- Карпенко Ю. Заглавия произведений В. П. Катаева (ономастические наблюдения). *Літературна ономастика: зб. статей*. Одеса: Астропринт, 2008. С. 259 – 266.
- Лис В. С. Століття Якова : роман; передм. О. Забужко. 4-те вид., стер. Харків: Книжковий Клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2016. 240 с. : іл.
- Магазаник Э. Б. Поэтика имен собственных в русской классической литературе. Имя и подтекст: дис. ... канд. филол. наук. Самарканд, 1967. 219 с.
- Трійняк І. І. Словник українських імен. К.: Довіра, 2005. 509 с.

Назва Вергун походить від апелютивів: «1. Сорт тютюну. 2. Смажене в смальці чи олії солодке печиво, що має форму продовгуватих смужечок» [3, с. 121]. Автор не дає пояснення до прізвиська, можливо, рід мав якийсь стосунок чи до тютюну, чи печива, зрозуміло, що дозволити собі тютюн і смаколики могли люди заможні, а Вергуни були багачами. Ми натрапили на прізвисько у прізвиську («*Вже вони з Крапоном (назвала вуличне прізвисько старого Вергуна)...*» [6, с. 22]). Виходить, що старий на прізвисько Вергун має ще одне прізвисько Крапон. А його внук Тиміш, курінний УПА, має псевдо Дуб («... боївка під командуванням Тимофія Глущука, псевдо Дуб, зайшла до вашої хати...» [6, с. 217]). Тиміш-Дуб насправді сильна людина (як дуб), він витримує допити, стійко тримається на суді, під час оголошення вироку.

Літературно-художній антропонім *Саратовець* відтопонімного походження. Так називали родину, яку вивезли «на Саратовщину». Такого ж походження прізвисько *Бутмерець*, яким називають старого загорянина Федька («*бо з Бутмера, село коло Прип'яті, був родом, в Загорени примаком пристав*» [6, с. 152]).

До національно значущих літературно-художніх антропонімів, крім українських найменувань, зараховуємо й антропоніми інших антропосистем: польської (*Зоф'я М'ялковська, Едмунд Радзивілл, Кишиштоф (Кишсь, Кишичик) Собеський, Тадеуш (Тадик) Маєвський, Збігнев Куртовскі, Пьотр Гура, Катажінка, Рузя, Уруся*); єврейської (крамар *Гершко*); російської (капітан *Кондаков*, лейтенант *Карпушин*, солдат *Ліптіков, Тінка, Колька, Рітка, Марінуха*).

Висновки. Як бачимо, Володимир Лис добре обізнаний із системою називання осіб у реальному житті, тому номінації для своїх літературних героїв вибирає відповідно до реального іменника того часу, який він описує. Літературно-художні антропоніми привертають увагу своєю формою та внутрішнім змістовим наповненням. Назви літературних героїв допомагають у створенні образів та характерів, виконують різні функції, викликають емоції у читача та вказують на авторське ставлення.

REFERENCES

1. Belei L.O. (1995) Funktsionalno-stylistychni mozhyvosti ukrainskoi literaturno-khudozhnoi antroponimii XIX – XX st. [Functional and stylistic possibilities of Ukrainian proper names of the literary heroes of the XIX – XX centuries]. Uzhhorod: Patent. 120 s. [in Ukrainian].
2. Bilenko T. H. (2018) Literaturno-khudozhnia interpretatsiia kontseptsii liudyny y istorii v romani Volodymyra Lysa «Stolittia Yakova» [Literary-artistic interpretation of a concept of Man in history in the novel «Yakiv's century» by Volodymyr Lys]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*. Vyp. 32 (1). S. 8 – 11. Rezhym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32\(1_4\)](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2018_32(1_4)) [in Ukrainian].
3. Velykyi tumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (2005) (z dod. i dopov.) [Great explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. (Uklad. i holov. red. V. T. Busel). K.; Irpin: VTF «Perun». 1728 s. [in Ukrainian].
4. Karpenko Yu.A. (2008) Spetsyfika imeni sobstvennoho v khudozhestvennoi literature [Specifics of the own name in fiction]. *Literaturna onomastyka: zb. statei*. Odesa: Astroprynt. S. 205 – 220. [in Ukrainian].
5. Karpenko Yu. (2008) Zhlavia proizvedenii V. P. Kataeva (onomasticheskie nabliudenyia) [Titles of works by V.P. Kataev (observations in onomastics)]. *Literaturna onomastyka: zb. statei*. Odesa: Astroprynt. S. 259 – 266. [in Ukrainian].
6. Lys V. S. (2016) Stolittia Yakova: roman; peredm. O. Zabuzhko [Yakov's century: a novel; preface by O. Zabuzhko] 4-te vyd., ster. Kharkiv: Knyzhkovyi Klub «Klub simeinoho dozvillia». 240 s.: il. [in Ukrainian].
7. Mahazanik E. V. (1967) Poetika imen sobstvennykh v russkoi klassicheskoi literature. Imia i podtekst [Poetics of the own names in Russian classical literature. Name and subtext]. Dys. ...kand. fylol. Nauk. Samarkand. 219 s. [in Russian].
8. Triiniak I. I. (2005) Slovnyk ukrainskykh imen [Dictionary of the Ukrainian names]. K.: Dovira. 509 s. [in Ukrainian].

NATIONAL AND REGIONAL SIGNIFICANCE OF THE PROPER NAMES OF THE LITERARY HEROES IN THE NOVEL «YAKIV'S CENTURY» BY VOLODYMYR LYS

Abstract. The article is devoted to the study of the proper names of the literary heroes with national and regional significance that function in the novel «Yakiv's Century» written by Volodymyr Lys.

The relevance of our research is due to the fact that in modern linguistics the potential possibilities of the proper names of the literary heroes in prose texts by well-known authors are not yet sufficiently studied. Therefore, in our opinion, the study of the hero's own name requires special attention, and a thorough analysis of the proper names of the literary heroes in V. Lys' novel «Yakiv's Century» opens up possibilities for further generalizations in the field of relevant linguistic and stylistic issues.

The purpose of our article is to investigate nationally and regionally significant proper names of the literary heroes in the novel of the famous Ukrainian writer Volodymyr Lys; our task is to describe the proper names of the literary heroes that underlie national and regional significance, to find out the encyclopedic and semantic load of the proper names of the literary heroes, their functioning in the work.

We have explored a large number of diminutive and petty forms of personal names of both the protagonist and the minor characters. Attention was drawn to the role of the appellatives in naming the characters.

A description of the characters' names is given, their information potential is determined, so as the role in the plot deployment. It is found that the source of creation of the characters' names is traditional Ukrainian anthroponymy. It is proved that the proper names of the literary heroes in the novel are marked by detail, quantitative and structural richness, and this is manifested in the reproduction of typical national features of Ukrainian anthroponymy and its regional features.

The novel has a lot of proper names of the literary heroes (names, surnames, nicknames, andonyms). All of them are considered to be of national importance, because they are onyms, which are typical for Volyn in different years of the twentieth century. Some of them have special dialect features, which correspond to the polshuks' names, and are means of creating Ukrainian regional coloration.

Volodymyr Lys carefully selects the proper names of the literary heroes that correspond to the realities of the depicted period. They attract attention with their form and internal content.

Key words: andronym, appellative, proper name of the literary hero, nickname, regional features, conversational option.

Стаття надійшла до редакції 30 червня 2019 р.

© Вегеш А., 2019 р.

Анастасія Вегеш – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; <https://orcid.org/0000-0003-0430-2447>

Anastasia Vehesh – Candidate of Philology, Associate Professor of the Ukrainian Language Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; <https://orcid.org/0000-0003-0430-2447>